

Коломосць Ольга Володимирівна

Міжнародний університет бізнес і права,

доцент кафедри адміністративного, кримінального права та процесу,

кандидат юридичних наук,

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА МИТНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Митна функція сучасної держави є автономним напрямом державного впливу на економіку, що об'єднує специфічну сферу відносин та особливий тип діяльності – митну справу. Митна справа залишається невирішеним питанням нормативно-правового та інтегративного забезпечення митної функції сучасної держави, оскільки саме елементи функціональної характеристики держави відіграють чи не найважливішу роль.

Це проявляється у виникненні нових сфер правового регулювання, таких як економічне право, антидемпінгове право, конкурентне право тощо. На думку багатьох сучасних дослідників, проблема зв'язку права та економіки є однією з найбільш перспективних сфер досліджень не лише на рівні загальнотеоретичної юриспруденції, але й у галузевих правових дослідженнях [1]. Більше того, вплив економіки на державу не раз підкреслюється дослідниками у вкрай негативному світлі: так, Ю. М. Оборотов пише, що глобалізація стала добою вивільнення капіталу з-під влади держави. При цьому капітал отримав можливість не лише диктувати умови сучасним державам, але й змінювати смислове призначення держави за рахунок її десоціалізації, денаціоналізації, детериторізації [1, с. 89]. По суті, під впливом глобалізації утворюється нова ринкова державність, яку А. Фурсов, на відміну від давно існуючої «держави-нації», називає «державою-корпорацією» [2, с. 54].

Це означає, що економічна функція держави не може сьогодні здійснюватися у позаправових формах, і митна функція держави у цьому відношенні не є винятком. По-перше, фундаментальний характер правового впливу на економіку полягає в тому, що право встановлює правила і принципи набуття, відчуження та переходу власності від однієї особи до іншого. Відмінність економічної функції права та економічної функції держави полягає в тому, що право тут є інструментом впливу на економіку загального, фундаментального значення, тоді як держава при впливі на економіку приймає окремі, нехай навіть і вельми істотні за наслідками заходи. По-друге, з точки зору історії, правове регулювання економічної сфери (яка охоплює і питання власності, і питання виробничих відносин) здійснювалося задовго до виникнення держави як такої. По-третє, навіть незважаючи на те, що «сучасне регулювання економічних відносин викликає потребу в особливому юридичному механізмі, який оптимально поєднує публічно-правові та приватноправові аспекти, що базуються на спеціальному правовому режимі, який забезпечує гарантії прав і законних інтересів суб'єктів права» [3, с. 6], право та держава щодо економічної системи відіграють різні ролі. Право (в першу чергу приватне право) виступає як система норм, правил і стандартів інтеракцій суб'єктів в економічній сфері, а держава – як страж цієї системи, який за необхідності встановлює додаткові нормативи вторинного порядку, що слугують для підтримки встановленого правом економічного порядку. По-четверте, правовий вплив на економіку здійснюється також за межами окремих держав [4].

Іншими словами, право здійснює свій вплив на митну справу не меншою, а, можливо, навіть більшою мірою, ніж держава.

Структурним елементом системи законодавства є нормативно-правовий акт. В абсолютній більшості він містить норми, що належать до різних галузей права, тобто є комплексним. Комплексні акти представляють собою форму

існування норм різних галузей права стосовно суб'єктів відносин, видів господарської діяльності за окремими галузями господарства або за окремими видами зв'язків безвідносно до галузей економіки. Але так чи інакше вони необхідні для створення системи міжгалузевого регулювання відносин певних сфер. Такі акти не є механічним поєднанням норм, а служать тією формою, яка використовується для узгодження дії норм різних галузей, для створення об'єднань норм за ознакою господарської або будь-якої іншої діяльності [5, с. 19].

У сучасних загальнотеоретичних дослідженнях підгалузь права розуміється не як самостійний елемент системи права, а як утворення, що має вторинне походження. Так, до такого висновку можна прийти, якщо простежити, яким чином розкривають поняття підгалузі права вітчизняні та зарубіжні науковці.

Підгалузь – це об'єднання «споріднених» [2, с.592], або «генетично близьких» [2, с.250] інститутів права. Між тим, як видається, і цього критерію недостатньо для того, щоб говорити про існування підгалузей права. Наприклад, генетично близькими та спорідненими є такі кримінально-правові інститути як злочини проти волі, честі та гідності особи та злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, між тим вони не утворюють підгалузі права.

Можна зробити висновок, що структурація системи права, тобто виокремлення в ній певних згустків нормативного матеріалу – це не лише об'єктивний, але й суб'єктивний процес. Система підстав для виокремлення як галузей, так і підгалузей права має розглядатися з точки зору сучасної методології, зокрема, ідей принципу додатковості та синергетики, в світлі яких право постає як багатоаспектна, різноджерельна, нерівноважна, відкрита та незавершена соціорегулятивна система, яка перебуває у процесі постійного формування та еволюції відповідно до нелінійних процесів, що

супроводжують функціонування соціуму. З урахуванням синергетичного підходу, завданням юридичної науки є не лише констатація існування усталених у процесі правової історії людства галузей права та намагання відшукати критерії їх розмежування, але й прогнозування виникнення нових нормативних масивів, у тому числі, підгалузей права [6, с. 118].

Таким чином, підгалузь права завжди є не просто сукупністю споріднених правових інститутів, але виступає результатом спеціалізації правового впливу, причому ця спеціалізація є об'єктивно-суб'єктивною, тобто охоплює як об'єктивні потреби суспільства, так і запити та наміри юридичної практики.

Підсумовуючи викладене, можна сказати, що підгалузь права – це відносно автономна нормативна цілісність, що існує в рамках галузі права, об'єднує декілька споріднених правових інститутів та з урахуванням потреб юридичної практики прагне виокремитися в окремий напрямок правового регулювання.

Список використаної літератури

1. Алпатов А. А. Комплексный анализ проблемы соотношения права и экономики / А. А. Алпатов // Актуальные проблемы российского права. – 2011. – № 1. – С. 20–44. ; Домаков В. В. Онтология права и экономики на этапе реформирования: соотношение и взаимосвязь / В. В. Домаков // Философия права. – 2001. – № 1 (3). – С. 23-28. ;
2. Мансуров Г. Экономический анализ права: некоторые современные проблемы / Гариф Мансуров // Право и экономика. – 2009. – № 1. – С. 125–126.
3. Оборотов Ю. Н. Инфляция власти и права как индикаторы слабого государства / Ю. Н. Оборотов // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – Т. IX. – О. : Юрид. л-ра, 2011. – С. 89-97.
4. Фурсов А. Государство, оно же корпорация / Андрей Фурсов // Эксперт-Украина. – 2006. – № 7. – С. 52–57.
5. Чернявский А. Г. Теоретические и методологические аспекты экономической функции права и региональная власть в период становления и развития рыночных отношений в Российской Федерации : автореф. дисс. на соиск. учен. степ. доктора юрид. наук ; спец. : 12.00.01 – Теория права и

государства ; История права и государства ; История политических и правовых учений / А. Г. Чернявский. – Н. Новгород, 2011. – 50 с.

6. Луць Л. А. Трансформація нормативної частини сучасної правової системи України – вимога часу / Л. А. Луць // Право України. – 2013. – № 3. – С. 118–126.